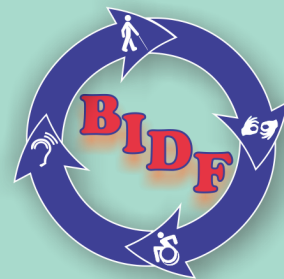

BILTEN

Balkanske nezavisne mreže organizacija u oblasti invalidnosti

IZDANJE 10 / Juni 2017.

U Skoplju je od 30. juna do 2. jula održana 6. sjednica upravnog odbora BIDF mreže. Sjednici su prisustvovali članovi upravnog odbora iz sve četiri zemlje (BiH, Srbija, Makedonija i Crna Gora).

Na sjednici su, između ostalog, predstavljeni izvještaji o aktivnostima koje su realizovale nacionalne mreže u navedenim zemljama.

Više na stranici 5.

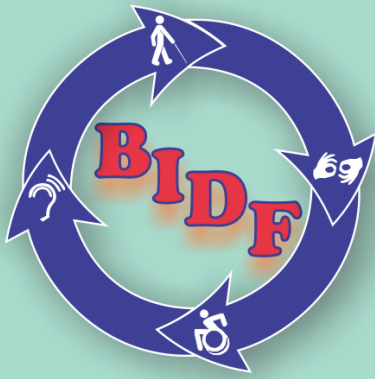
U ovom broju

Vijesti iz BiH.....6-7

Vijesti iz Srbije 8-9

Vijesti iz Crne Gore 10-11

Vijesti iz BJR Makedonije 12-13

IMPRESUM

Biltena Balkanske nezavisne mreže organizacija u oblasti invalidnosti

Autor:

Tim autora-nacionalni koordinatori/ce BIDF Mreže

Izdavač:

Koordinacioni odbor invalidskih organizacija Republike Srpske-KOOIRS

Za izdavača:

Agencija za saradnju, edukaciju i razvoj - ACED

office@aced.ba , www.aced.ba

Priprema i dizajn:

Dražen Barišić

Štampa:

Markos

Tiraž:

1000

Kontakt osobe:

Regionalni Koordinator Mreže

Zoran Dobraš, predsjednik Koordinacionog odbora invalidskih organizacija Republike Srpske

tel.:+387 51 302 628

e-mail: zorandobras@gmail.com

Nacionalni koordinator Mreže za Bosnu i Hercegovinu

Suvad Zahirović, direktor I.C. "LOTOS"

tel.:+387 35 251 476

e-mail: suad.z@bih.net.ba

Nacionalna koordinatorica Mreže za Srbiju

Mimica Živadinović, koordinatorica Centra za samostalni život OSI Srbije

tel.:+381 11 367 53 17

e-mail: office@cilsrbija.org

Nacionalna koordinatorica Mreže za Crnu Goru

Nataša Borović, predsjednica Saveza udruženja paraplegičara CG

tel.:+382 20 662 186

e-mail: paraplegicarg@t-com.me

Nacionalni koordinator Mreže za BJR Makedoniju

Zvonko Šavreski, predsjednik Pokreta protiv invaliditeta-POLIO PLUS

tel.: + 389 2 2400 544

e-mail: zvonko@polioplus.org.mk

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

Ova publikacija je pripremljena kroz realizaciju projekta "Balkanska nezavisna mreža organizacija u oblasti invalidnosti", a njeno objavljivanje finansira Evropska unija - program Civil society facility. Sadržaj ove publikacije je isključiva odgovornost projektnih partnera i ne predstavlja zvanične stavove Evropske unije.

Sadržaj:

UVOD — Samostalni život lica sa invaliditetom.....	4
BIDF - U Makedoniji održana sjednica upravnog odbora BIDF mreže.....	5
BiH - U Zenici održano međunarodno prvenstvo – 14 sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječije paralize.....	6
BiH - Predstavljena brošura “Ukratko o distrofiji”	6
BiH - Prezentacija Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom FBiH.....	7
BiH - Sastanak Koalicije organizacija osoba sa invaliditetom TK	7
SRB - U Smederevu obeležen Evropski dan samostalnog života.....	8
SRB - U Novom Sadu promovisana knjiga „Izboriti se za izbor—životna priča Gordane Rajkov”.....	8
SRB - Tribina o građanskom i društvenom potencijalu OSI.....	9
SRB - Obuke za personalnu asistenciju.....	9
SRB - Sto zvučnih knjiga za slijepa i slabovida lica.....	9
CG - Održan okrugli sto posvećen učešću osoba sa invaliditetom u saobraćaju..	10-11
CG - Da san postane stvarnost! Za pristupačne plaže!.....	10
CG - Prvi međunarodni turnir u stonom tenisu za osobe sa invaliditetom – Podgorica Open 2017.....	11
BJR MKD - Trening: Jačanje kapaciteta organizacija osoba sa invaliditetom.....	12
BJR MKD - Obuka: Informisanje preduzeća o prednostima i obavezama kada zapošljavaju osobe sa invaliditetom.....	13
BJR MKD - Radionica "Ljudsko pravo osoba sa invaliditetom na zapošljavanje i udruživanje u sindikatu"	13
5. maj Međunarodni dan samostalnog života	14-15

IZDVAJAMO

U Makedoniji održana sjednica upravnog odbora BIDF mreže

Prezentacija Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom FBiH

Sastanak Koalicije organizacija osoba sa invaliditetom TK

U Smederevu obeležen Evropski dan samostalnog života

Sto zvučnih knjiga za slepa i slabovida lica

Održan okrugli sto posvećen učešću osoba sa invaliditetom u saobraćaju

Prvi međunarodni turnir u stonom tenisu za osobe sa invaliditetom – Podgorica Open 2017

Trening: Jačanje kapaciteta organizacija osoba sa invaliditetom

UVOD

SAMOSTALNI ŽIVOT LICA SA INVALIDITETOM

"Podržimo život bez barijera, jednak status, jednake šanse, društvo bez diskriminacije – društvo za svakoga", "Bićemo veliki onoliko koliko možemo razumjeti jedni druge", "Odložena nada srce mori, ispunjena želja drvo je života", "Ako je srce vruće, sve je moguće".

Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom utvrđena su, pored ostalog, prava osoba sa invaliditetom u njihovim ključnim oblastima života i rada: Socijalna zaštita i arhitektonska pristupačnost objekata i predmeta u fizičkom okruženju za te osobe, transport, personalna asistencija, vršnjačka podrška, ortopedska pomagala, kao bitan uslov za njihovu mobilnost i samostalan život. Mnoga međunarodna dokumenta o građanskim, ekonomskim, radnim, socijalnim, kulturnim, političkim i drugim pravima, a posebno Evropska povelja o ljudskim pravima i Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, potvrđuju da, ako se želi postizanje jednakosti za te osobe sa ostalim građanima, pravo na nediskriminaciju mora se dopuniti pravom na korišćenje određenih beneficija, zavisno od vrste i stepena invalidnosti, bez obzira na prirodu i porijeklo invalidnosti. U tom smislu, društvo-bolje reći vlast na svim nivoima, treba (mora) preduzimati pune, odgovarajuće i blagovremene mjere i mehanizme u cilju stvaranja uslova za obezbjeđivanje samostalnosti, nezavisnosti, integracije i participacije osoba sa invaliditetom u sve tokove života u društvenoj zajednici. Samo tako se stvara ravnopravnost za sve građane, samo tako se poštuje osnovno prirodno pravo, koje glasi: "Svi ljudi su po prirodnom pravu jednaki", ili: "Ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima."

Ona su obdarena razumom i svijesću i dužna su jedni prema drugima djelovati u duhu prijateljstva". Bez poštovanja ovog prirodnog prava, a s tim u vezi i bez ispunjavanja odredbe tačke 13. Ugovora Evropske unije o nediskriminaciji, kojom se predviđa izjednačavanje svih osoba sa invaliditetom u osnovnim pravima, nema nam ulaska u Evropsku uniju (EU).

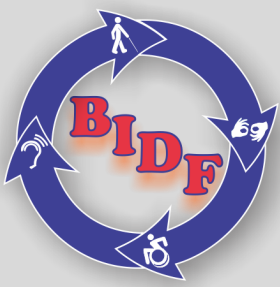
Samostalni život osoba sa invaliditetom ne znači fizički samostalno obavljanje svakodnevnih aktivnosti, već podrazumeva da osoba sa invaliditetom ima izbor, da samostalno donosi odluke o svom životu, bira način zadovoljavanja svojih potreba koje sam najbolje poznaje, kontroliše sprovođenje svojih odluka i izbora, da snosi punu odgovornost za svoje odluke i učinjeni izbor, ali da, kao i svi ostali ljudi, ima pravo i na greške.

Ovih pet elemenata:

1. Izbor
2. Donošenje odluke
3. Kontrola
4. Odgovornost i
5. Pravo na grešku,

predstavljaju osnovne principe filozofije samostalnog života osoba sa invaliditetom.

*Izvor: „Samostalan život osoba sa invaliditetom“ -
Mr Olivera Mastikosa i Drago Vučenić*

U Makedoniji održana sjednica upravnog odbora BIDF mreže

U Skoplju je od 30. juna do 2. jula održana 6. sjednica upravnog odbora BIDF mreže.

Sjednici su prisustvovali članovi upravnog odbora iz sve četiri zemlje (BiH, Srbija, BJR Makedonija i Crna Gora).

Na sjednici su predstavljeni izvještaji o aktivnostima koje su realizovale nacionalne mreže u navedenim zemljama.

Gdin Suvad Zahirović izvjestio je članove UO BIDF mreže o nedavnoj studijskoj posjeti delegacije mreže Briselu. Tom prilikom, predstavnici mreže su se sastali sa Evropskim forumom o invalidnosti (EDF), Evropskom mrežom za samostalni život (ENIL). Predstavnici mreže su sa ovim organizacijama razgovarali o položaju osoba sa invaliditetom u zemljama zapadnog Balkana, kao i uopšte o saradnji na ovom području sa ciljem unapređenja položaja osoba sa invaliditetom.

Članovi upravnog odbora su razgovarali još o narednim studijskim posjetama, kao i o aktivnostima koje nacionalne mreže treba da realizuju u narednom periodu. Dogovoreno je da sljedeći sastanak upravnog odbora BIDF mreže bude održan u Crnoj Gori.

Izvor: Agencija za saradnju, edukaciju i razvoj ACED

VIJESTI IZ BiH

Predstavljena brošura "Ukratko o distrofiji"

Predstavnici Udruženja distrofičara regije Banjaluka predstavili su, 25. maja, brošuru "Ukratko o distrofiji", koja bi trebalo da bude informator građanima, ali i porodicama oboljelih od ove bolesti.

Izvršni direktor Udruženja Radovan Ristić rekao je da se u brošuri, predstavljenoj povodom obilježavanja Nedjelje borbe protiv distrofije, nalaze informacije o prevenciji od ove bolesti, dijagnostici, te obezbjeđenju kvalitetnijih uslova života oboljelih.

Ristić je napomenuo da je distrofija progresivno oboljenje za koje nema lijeka, već je potrebno obezbijediti uslove za adekvatne i redovne fizikalne terapije.

Izvor: Srna

U Zenici održano međunarodno prvenstvo – 14 sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječije paralize

U organizaciji Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine održano je, u Zenici od 18-20. maja 2017.

godine, Međunarodno otvoreno prvenstvo i 14. sportske igre paraplegičara i oboljelih od dječije paralize, a pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i sporta Federacije Bosne i Hercegovine.

Tehnički organizator i domaćin Igara bilo je Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica – članica Saveza paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Federacije Bosne i Hercegovine.

Na ovogodišnjem Međunarodnom sportskom mitingu nastupilo je 140 takmičara – paraplegičara i oboljelih od dječije paralize, u zvaničnoj konkurenciji i van konkurencije.

Učestvovali su takmičari iz država regije - Slovenije, Makedonije, Srbije i Crne Gore, te domaćina Bosne i Hercegovine

koju su predstavljali takmičari iz oba bh.entiteta Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske.

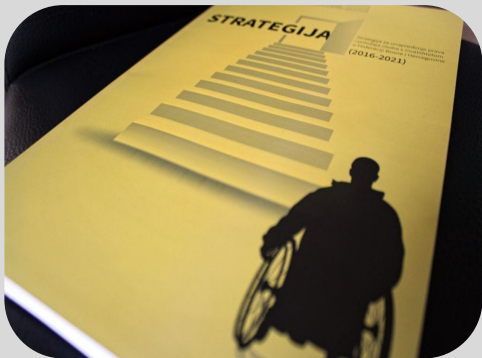
Najuspješnijim ekipama/ selekcijama i pojedincima dodeljeni su pehari koje je obezbjedilo Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica, koje je svim ekipama, učesnicama dalo prigodne poklone. Ocijenjeno je da su Sportske igre uspješno organizovane, da su takmičenja održana u sportskom i fer ponašanju učesnika te da su postignuti veoma dobri rezultati.

Realizacijom ovog Programa-Projekta postigli smo podizanje kvaliteta sportske djelatnosti, i postizanjem dobrih rezultata uspješnom prezentovanju naše zemlje u svijetu.

Takođe, dobrom organizacijom i obezbjeđenjem svih uslova za takmičenje, te okupljanjem velikog broja takmičara, otvorili smo mogućnost članovima-takmičarima za postizanje takmičarske norme u rezultatima kao uslova za učešće na ostalim takmičenjima, pa i međunarodnim.

Izvor: SPODP FBiH

Prezentacija Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom FBiH

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike u saradnji s UNICEF-om, promovisali su, 31. maja u Parlamentu FBiH, dokument pod nazivom „Strategija za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine“.

Prisutnima u Sarajevu su se obratili federalni ministar rada i socijalne politike Vesko Drljača i glavna predstavnik UNICEF-a Geeta Narayan, najavljeno je iz Vlade FBiH.

Bosna i Hercegovine je 2008. godine donijela dokument Politika u oblasti invalidnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 76/08), a 2009. godine usvojila UN Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom i time preuzela obavezu da pitanja od značaja za položaj osoba s invaliditetom rješava u duhu ovog pravnog instrumenta, odnosno u pravcu izgradnje pravičnog društva i jednakih prilika za osobe s invaliditetom, s krajnjim ciljem njihovog uključivanja u sve segmente društva.

Kako je period implementacije prvog strateškog dokumenta za oblast invalidnosti u Federaciji BiH istekao krajem 2015. godine, radna grupa Vlade FBiH je pripremila Strategiju za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u Federaciji BiH (2016-2021), koju je Federalna vlada usvojila 23. decembra 2016. godine.

Izvor: RadioSarajevo.ba

Sastanak Koalicije organizacija osoba sa invaliditetom TK

U prostorijama Informativnog centra za osobe sa invaliditetom „Lotos“, 03. aprila 2017. godine održan je sastanak Koalicije organizacija osoba sa invaliditetom Tuzlanskog kantona.

Na sastanku se razgovaralo o usvojenoj i objavljenoj Listi za ortopedska i druga pomagala u kojoj nisu uvrštene promjene za povoljnije ostvarivanje prava na ortopedska i druga pomagala za koje je Koalicija OOSI TK u sklopu Kampanje PonosniNaSebe# zagovarala u proteklom periodu. Zaključeno je da će se u narednom periodu organizovati Konferencija za štampu na kojoj će se predstaviti objavljena Lista za ortopedska i druga pomagala, te tražiti podrška javnosti kao i drugih organizacija osoba sa invaliditetom i uputiti pismo protesta na donesenu Odluku i Listu o ortopedskim i drugim pomagalima Zavodu zdravstvenog osiguranja TK, Ministarstvu zdravstva i Vladi TK.

Izvor: I.C. Lotos

U Smederevu obilježen Evropski dan samostalnog života

VESTI IZ SRBIJE

U Novom Sadu promovisana knjiga „Izboriti se za izbor – životna priča Gordane Rajkov“

Centar „Živeti uspravno“ iz Novog Sada i Centar za samostalni život OSI Srbije su, kao izdavač i suizdavač, organizovali promociju knjige „Izboriti se za izbor – životna priča Gordane Rajkov“.

Autorka knjige je Milica Mima Ružičić Novković, a promocije su održane u Novom Sadu 12. juna 2017, u Rektoratu novosadskog Univerziteta i u Beogradu 13. juna 2017, na Filozofskom fakultetu.

Izvor: CIL Srbija

Osobe sa invaliditetom u preko 20 evropskih zemalja obilježile svoje pravo na samostalni život 5. maja 2017.

I ovog 5. maja je obeležen po četvrti put Dan samostalnog života širom Evrope preko Centara za samostalni život uz pomoć svih članova pokreta za samostalni život. ENIL, Evropska mreža za samostalni život - pod geslom “Šta sve mogu, zahvaljujući samostalnom životu”.

Centar za samostalni život osoba sa invaliditetom Sombor, obeležio je 5. maj, Dan samostalnog života OSI podelom flajera i anketnim listićem sa pitanjem “Šta za Vas znači samostalan život - nevezano za osobe sa invaliditetom?” na koji su građanke i građani Sombora dali veoma zanimljive odgovore o njihovom poimanju samostalnog života. Aktivnost se odvijala ispred Gradske kuće na Glavnoj ulici.

Cilj ovog obilježavanja jeste podizanje svesti o samostalnom životu – što znači biti u mogućnosti da živiš svakodnevni život. Svakodnevni život, za sada, nije moguć mnogim osobama sa

invaliditetom koje žive u institucijama ili bez pristupa odgovarajućim socijalnim servisima, što ih onemogućava da imaju ostvaren svoj puni potencijal i budu aktivni građani.

Aktivnost su pratili lokalni pisani mediji, radio Luks, televizija Kopernikus, a aktivnost Facebook i internet stranici pratilo je više od 5.000 ljudi.

Aktivnost je podržala Gradska Biblioteka “Karlo Bijelicki” Sombor – Knjižara, štampanjem promotivnog materijala i Somborski edukativni centar, učešćem svojih aktivista – volontera. Bez njihove dragocijene podrške teško da bismo mogli obeležiti ovaj, za nas, značajan dan.

Izvor: Centar za samostalni život OSI Smederevo

Tribina o građanskom i društvenom potencijalu OSI

U okviru svojih programskih aktivnosti za 2017. Centar za samostalni život osoba sa invaliditetom Sombor, bio je organizator Tribine na temu: "Građanski i društveni potencijal OSI", održane u četvrtak, 27. aprila 2017. u Domu penzionera u Somboru. Prikaz prezentacije na zadatu temu uz vođenje diskusije vodila je autorka prezentacije i voditeljica tribine psihološkinja Jadranka Radojčić.

Ciljevi ove tribine su bili:

- Jačanje informisanosti, znanja i građanske svesti o društvenim i građanskim potencijalima OSI i u socijalnom okruženju OSI

- Razvoj udruženja OSI kao bazičnog oslonca samih OSI kao neophodan preduslov unapređenju društvenog statusa i potencijala OSI

Tokom razvijanja teme povlačena su poređenja stanja na nacionalnom i lokalnom nivou, kao i fenomeni i pojave i za same pojedince, a još više za udruženja. Tema se najviše razmatrala upravo kroz prizmu potencijala OSI posredstvom njihovih matičnih udruženja.

Izvor: Centar za samostalni život OSI Smederevo

Obuke za personalnu asistenciju

Centar za samostalni život osoba sa invaliditetom Sombor, organizovao je obuku za personalne asistente, koja se održala od 1. do 3. juna 2017. godine u Domu penzionera u Somboru. Potreba za sprovođenjem obuke jeste činjenica da nemaju svi

personalni asistenti sertifikat o završenoj akreditovanoj obuci, što je Zakonom o socijalnoj zaštiti, obaveza. Obuci je prethodila selekcija kandidata na NSZ Sombor—izvršena je psihološka procjena kandidata prema kriterijumima koji su utvrđeni na osnovu analize radnih zadataka izvršilaca za radno mjesto: personalni asistent.

Izvor : Centar za samostalni život Sombor

Sto zvučnih knjiga za slijepa i slabovidna lica

Biblioteka za slijepa i slabovidna lica Bosne i Hercegovine iz Sarajeva je poklonila Narodnoj biblioteci Užice sto zvučnih knjiga, namijenjenih licima sa oštećenim vidom, a predstavnici ove dve ustanove su potpisali i protokol o saradnji.

Poklon je dragocijen, jer užička biblioteka raspolaže skromnim fondom zvučnih knjiga i nema dovoljno novca za njihovu kupovinu, ali godinama realizuje projekte i programe kojima omogućava slijepim i slabovidnim licima dostupnost knjižnom fondu.

Među poklonjenim naslovima su dijela klasične, popularne i dječije književnosti i druge knjige koje će Užičanima sa oštećenim vidom omogućiti veći izbor književnih dijela.

Osim donacije iz Sarajeva, užička biblioteka je, pre nekoliko godina, dobila donaciju od 50 vrijednih zvučnih knjiga od Biblioteke za slijepa Crne Gore, a deo svog knjižnog fonda je sama kupila.

Izvor: Osi-press

VIJESTI IZ CRNE GORE

Da san postane stvarnost! Za pristupačne plaže!

Savez udruženja paraplegičara Crne Gore je snimio video spot pod sloganom: „Da san postane stvarnost! Za pristupačne plaže!“. Spot je urađen sa ciljem da se ukaže na značaj stvaranja uslova da plaže na našem Primorju postanu pristupačne osobama sa invaliditetom.

Spot je urađen u okviru projekta „Turizam bez prepreka“, koji je podržala Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću, 2016. godine.

Izvor: Savez udruženja paraplegičara Crne Gore

Održan okrugli sto posvećen učešću osoba sa invaliditetom u saobraćaju

Okrugli sto posvećen pitanju učešća osoba sa invaliditetom u drumskom saobraćaju, sa akcentom na preciziranju načina implementacije Pravilnika o označavanju mjesta za parkiranje vozila lica sa invaliditetom i izgledu znaka pristupačnosti kojima se obilježavaju vozila lica sa invaliditetom, održan je 17. maja 2017. godine, u Podgorici.

Događaj je organizovao Savez udruženja paraplegičara Crne Gore.

Cilj događaja je razmjena iskustava svih zainteresovanih strana kako bi se osobama sa invaliditetom omogućilo da nesmetano ostvare pravo na znak pristupačnosti i na ostala sa njim povezana prava.

Ovaj događaj je jedna od aktivnosti kampanje pod nazivom „Volim da vozim, a nemam ništa protiv i da me voze“, koja je posvećena učešću osoba sa invaliditetom u saobraćaju. U prethodnom periodu smo djelovali u cilju unapređenja zakonske regulative u ovoj oblasti.

Usvojene su izmjene i dopune Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima, koji po prvi put propisuje izdavanje znaka pristupačnosti za označavanje vozila kojima se prevoze lica sa invaliditetom, a u decembru 2016. godine je usvojen i podzakonski akt: Pravilnik o označavanju mjesta za parkiranje vozila lica sa invaliditetom i izgledu znaka pristupačnosti kojima se obilježavaju vozila lica sa invaliditetom. U narednom periodu ćemo pratiti primjenu regulative. Kada je u pitanju navedeni Pravilnik, on propisuje detalje koji se odnose na izgled i sadržaj znaka pristupačnosti (Zakonom je propisano da ovaj znak izdaje organ lokalne uprave nadležan za poslove saobraćaja) i detalje koji se odnose na obilježavanje parking mjesta. Da bi se izbjegli eventualni problemi prilikom predstojeće implementacije navedenog Pravilnika, organizovali smo događaj na kojem su prisustvovali predstavnici:

Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Zajednice opština Crne Gore, deset lokalnih samouprava, Sekretarijata za komunalne poslove i saobraćaj iz Podgorice i Tivta, Komunalne policije iz Podgorice i Bijelog Polja, D.O.O. Parking servisa iz Podgorice, Berana i iz Bijelog Polja, Puteva D.O.O. i organizacija osoba sa invaliditetom (iz: Ulcinja, Bara, Kotora, Podgorice, Cetinja, Nikšića, Rožaja, Bijelog Polja i Pljevalja).

U cilju omogućavanja osobama sa invaliditetom da u što skorijem roku nesmetano ostvare pravo na znak pristupačnosti i na ostala sa njim povezana prava, učesnici događaja su saglasni sa sljedećim:

- Uticati na to da svi organi lokalne uprave nadležni za poslove saobraćaja preuzmu odgovarajuće aktivnosti kako bi se počelo sa impementacijom Pravilnika o označavanju mjesta za parkiranje vozila lica sa invaliditetom i izgledu znaka pristupačnosti kojima se obilježavaju vozila lica sa invaliditetom. Ovu aktivnost će koordinisati Savez udruženja paraplegičara Crne Gore u saradnji sa Zajednicom opština Crne Gore.
- Organ lokalne uprave prilikom nabavke znaka pristupačnosti, zavisno od vrijednosti nabavke, može da primijeni jedan od tri postupka nabavke: Konkurs za vrijednost nabavke preko 15.000 eura, šoping metoda za vrijednost nabavke od 5 do 15.000 eura i neposredni sporazum za vrijednost nabavke do 5.000 eura. Imajući u vidu cijenu znaka, postupak u većini opština

može da se realizuje putem neposrednog sporazuma.

- Prilikom dobijanja znaka pristupačnosti, organ koji izdaje znak, upoznaće osobu sa invaliditetom sa pravima koja ovaj znak omogućava i sa kaznenim odredbama u slučaju zloupotrebe prava.
- Pratiti, i po potrebi obavještavati javnost, koliko svaka opština adekvatno primjenjuje zakonsku regulativu kada je u pitanju obilježavanje parking mjesta za vozila koja koriste osobe sa invaliditetom.
- Obilježavati parking mjesta na adekvatnom mjestu, npr: na početku parkinga, otkloniti nepristupačno okruženje oko tog mjesta i sl.
- Parking servis Podgorica i organ lokalne uprave za poslove saobraćaja će po predlogu Saveza raditi na obelježavanju parking prostora pored objekata od javnog interesa, i vršiti izmještanje već obilježenog parking mjesta ukoliko se ono nalazi na neadekvatnom mjestu.

Izvor: Savez udruženja paraplegičara Crne Gore

Prvi međunarodni turnir u stonom tenisu za osobe sa invaliditetom – Podgorica Open 2017.

U Podgorici je 13. i 14. maja 2017. godine održan Prvi međunarodni turnir u stonom tenisu za osobe sa invaliditetom pod nazivom: PODGORICA OPEN 2017.

Turnir su organizovali: Udruženja paraplegičara Podgorica i Stonoteniski klub osoba sa invaliditetom „Luča“, pod pokroviteljstvom Paraolimpijskog komiteta Crne Gore. Na Turniru su učestvovala reprezentacije: Srbije, Hrvatske, Makedonije i Crne Gore, sa 54 takmičara i takmičarki (od kojih je 42 učestvovalo u zvaničnom, a 12 u revijalnom dijelu; 17 takmičara – korisnika kolica).

Takmičenje u pojedinačnoj konkurenciji se odvijalo prvog dana, a drugog u ekipnoj konkurenciji. Nakon završenog takmičenja, upriličeno je druženje, na kojem su uručene nagrade i prigodni pokloni.

Izvor: Savez udruženja paraplegičara Crne Gore

VIJESTI IZ BJR MAKEDONIJE

Trening: Jačanje kapaciteta organizacija osoba sa invaliditetom

U cilju jačanja kapaciteta organizacije osoba sa invaliditetom Polio Plus, zajedno sa partnerima ACED-om iz Banja Luke, a u okviru projekta Margina Obskura sprovedene su četiri trodnevna treninga. Cilj ovih treninga je da organizacije osoba sa invaliditetom steknu znanja i vještine o upravljanju projektima. Trening je namijenjen za predstavnike organizacija osoba sa invaliditetom, članice Nacionalne platforme.

Od 28. do 30. juna i od 30. do 02. jula održana je obuka drugog kruga treninga na temu "Monitoring i evaluacija" i "Podizanje fonda" za organizacije osoba sa invaliditetom.

Ovaj trening imao je za cilj da obezbedi razumevanje monitoringa i evaluacije sa praktičnom primenom alata i metoda. On je obezbedio učesnicima M & E alate, tehnike i resurse potrebne za planiranje, organizovanje i / ili upravljanje programama i projektima. Kroz vježbe i grupni rad učesnici su naučili veze

između mjerenja zasnovane na rezultatima, praćenja i evaluacije programa. Kurs se odnosi na M & E, zasnovane na rezultatima za čitav lanac rezultata, uključujući i sve važne ishode. Ovaj trening pomaže OSI da ojačaju kapacitete i da imaju kontrolu nad programima prikupljanja sredstava ili da jednostavno rasporede prihode. Ovaj trening je pomogao organizacijama da poboljšaju dugoročnu finansijsku održivost organizacije. Trening je kombinovao globalnu stručnost trenera sa znanjem i iskustvom

učesnika na način koji pomaže svakom pojedincu da shvati kako da stvori uslove za uspješno prikupljanje sredstava. Učesnici su učili i razgovarali o osnovnim principima mobilizacije resursa, specifičnim tehnikama prikupljanja sredstava i način diversifikacije dohotka organizacije.

Ovi treninzi su nastavak na prethodna dva treninga održana od 17. do 21. maja u Skoplju.

Trening "Projektni ciklus" i "Finansiski menadžment" održan je od 17. do 21. maja 2017. Učesnici obuke su upoznati sa projektnim ciklusom, značenjem i vrijednostima. Predstavljeni su svi koraci stvaranja dobrog projekta kao skup aktivnosti za uspješno postizanje ciljeva kroz optimalno korišćenje resursa (vremena, novca, ljudi, prostora i sl.), kao i upravljanje finansijama projekta.

Izvor: Polio plus

Obuka: Informisanje preduzeća o prednostima i obavezama kada zapošljavaju osobe sa invaliditetom

Polio Plus je u poslednjih nekoliko godina pokrenuo niz pravnih sistemskih pitanja u cilju ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom. Ostvarivanje prava na rad i zapošljavanje i učešće osoba sa invaliditetom na otvorenom tržištu rada je jedno od osnovnih prava osoba sa invaliditetom. U tom smislu Polio Plus - pokret protiv invaliditeta u partnerstvu sa Privrednom komorom Makedonije organizovao je 3 obuke za predstavnike poslovnog sektora, na temu "Informisanje preduzeća o prednostima i obavezama kada zapošljavaju osobe sa invaliditetom." Treninzi su održani 22. juna u Skoplju, Štipu 27. juna i 4. jula u Velesu. Cilj ovih obuka prije svega je da se utiče na svijest poslodavaca koji zapošljavaju osobe sa invaliditetom, u cilju prevazilaženja stereotipa da osobe sa invaliditetom treba da budu zaposlene samo u zaštitnim radionicama i samo na određena radna mesta koja su uglavnom slaba plaćena i podrazumijevaju lakše i jednostavnije radne zadatke.

Izvor: Polio plus

Radionica "Ljudsko pravo osoba sa invaliditetom na zapošljavanje i udruživanje u sindikatu"

26. maja 2017. godine u Skoplju organizovana je radionica "Ljudsko pravo OSI" sa ciljem razmjene znanja o "Definisanju invaliditeta"; "Modelima invaliditeta" i "Konvenciji o pravima osoba sa invaliditetom". Cilj radionice bio je upoznavanje osoba sa invaliditetom sa njihovim ljudskim pravima, pravo na udruživanje u sindikatu i načine za ostvarivanje ovog prava na osnovu procesa definisanja invalidnosti, modela invaliditeta i KPOI.

Uz aktivno učešće OSI u vezi sa situacijom u BJRM Makedoniji zaključeno je:

- Najveći izazovi su ekonomski razvoj, pošto OSI smatraju da su isključeni iz mejnstrima u društvu.
- Državne mjere i podsticaji trebaju biti prilagođeni osobama sa invaliditetom.
- Postoji potreba za dodatnim radom na edukaciji osoba sa invaliditetom i njihovo upoznavanje i uvo]enje u radnička prava i prava na udruživanje.

Izvor: Polio plus

5. maj Međunarodni dan samostalnog života OSI

5th
May

Javni novac, ni sa kog nivoa, ne bi trebalo koristiti za izgradnju ili renoviranje ustanova za osobe sa invaliditetom. Osobe sa invaliditetom je potrebno podržavati da žive u zajednici, a ne zaključane u institucijama.

Kako bi slavili viziju samostalnog života za sve i da bi privukli pažnju na pretnje samostalnom životu, aktivisti iz čitave Evrope su na Evropski dan samostalnog života organizovali konferencije i sastanke (u Portugalu, Velikoj Britaniji, Srbiji, Turskoj), proteste i ulične akcije (u Njemačkoj, Bugarskoj, Irskoj, Litvaniji, Crnoj Gori), promocije stripova i izveštaja (u Grčkoj, Italiji, Francuskoj, Belgiji), pres konferencije i onlajn kampanje (u Mađarskoj, Jermeniji, Albaniji, Norveškoj, Kipru, Švedskoj).

U povodu Evropskog dana samostalnog života Evropska mreža za samostalan život je zatražila od svojih članova i prijatelja da kažu šta za njih znači samostalan život. "Živeti kao bilo ko drugi", "Sklopiti brak", "Upravlјati svojim životom kao kao bilo ko drugi", "Putovati po cijelom svetu", "Biti otac mojoj djeci", samo su neki od odgovora objavlјeni na Fejsbuk kampanji Evropske mreže za samostalni život.

Izvor: Iz kruga... Vojvodina / ENIL

DISABILITY

is the

INABILITY

to see

ABILITY

